

הלכות שבת פרק טז

א. מקום שלא הקף לדירה אלא שיהיה תשמישו לאויר כגון גנות ופרדסים, וכגון המקיף מקום מן הארץ לשמרו, וכיוצא בהן אם יש בגבה המחצות עשרה טפחים או יתר, הרי הוא פרשות היחיד לחיב המוציא והזורק והמושיט ממנו לרשות הרבים, או מרשות הרבים לתוכו. ואין מטלטלין בכלו, אלא אם כן יש בו בית סאתים או פחות; אבל אם היה בו יתר על בית סאתים, אסור לטלטל בו אלא בארבע אמות ככרמלית.

ב. וכן עמוד שגבוה עשרה ורחב בית סאתים, מטלטלין על פלו; היה רחב על בית סאתים, אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות. סלע שבים היה גבוה פחות מעשרה מטלטלין מתוכו לים, ומן הים לתוכו: שהכל כרמלית. היה גבוה עשרה אם רחבו מארבעה טפחים עד בית סאתים, הואיל ומתיר לטלטל בכלו, אין מטלטלין לא מתוכו לים, ולא מן הים לתוכו. היה יתר מבית סאתים אף על פי שהוא רשות היחיד, הואיל ואסור לטלטל בו אלא בארבע אמות ככרמלית, הרי זה מתיר לטלטל מתוכו לים, ומן הים לתוכו: שזה דבר שאינו מצוי הוא, ולא גזרו בו.

ג. כמה היא בית סאה, חמשים אמה על חמשים אמה; נמצא בית סאתים, מקום שיש בשבורו חמשת אלפים אמה. וכל מקום שיש בו כמדה הזאת בין שהיה מרבע שהוא שבעים ושירים על שבעים ושירים, בין שהיה עגול, בין שאר הצורות הרי זה נקרא בית סאתים.

ד. מקום שלא הקף לדירה שיש בו בית סאתים אם היה ארכו כשנים ברחבו כדי שיהיה מאה על חמשים כחצר המשכן, מתיר לטלטל בכלו; אבל אם היה ארכו יתר על שנים ברחבו אפלו אמה אחת, אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות: שלא עשו בית סאתים שתשמישו לאויר כשאר החצרות, אלא מחצר המשכן.

ה. מקום שהקף שלא לשם דירה אם פרץ בו פרצה יתר על עשר אמות בגבה עשרה טפחים, וגדרה לשם דירה מתיר לטלטל בכלו; ואפלו פרץ אמה וגדרה לשם דירה, ופרץ אמה וגדרה לשם דירה, עד שהשלימה ליתר מעשר מתיר לטלטל בכלו, אף על פי שיש בו כמה מילין.

ו. מקום יתר מבית סאתים שהקף לדירה אם נזרע רבו הרי הוא כגנה, ואסור לטלטל בכלו. נזרע מעוטו אם נזרע ממנו בית סאתים, מתיר לטלטל בכלו; ואם היה המקום הנזרע יתר מבית סאתים, אסור לטלטל בכלו. נטע רבו הרי הוא כחצר, ומתיר לטלטל בכלו. נתמלא מים, אפלו היו עמוקים הרבה אם היו ראויין לתשמיש, הרי הן כנטעים ומתיר לטלטל בכלו; ואם אינן ראויין, אין מטלטלין בו אלא בארבע אמות.

ז. מקום שהקף שלא לשם דירה שיש בו בית שלוש סאין, וקריו בו בית סאה קרויו מתירו, שפי תקרה יורד וסותם.

ח. נפרץ במלואו לחצר, ונפרצה חצר כנגדו חצר מתרת כשהיתה; והקרפף אסור כשהיה, שאין אויר החצר מתירו.

ט. היה יתר מבית סאתים, ובא למעטו באילנות אינו מעוט. בנה בו עמוד בצד הכותל גבוה עשרה, ורחב שלושה או יתר הרי

זֶה מַעֲוֹט; פָּחוֹת מְשֻׁלוּשָׁה אֵינוֹ מַעֲוֹט, שְׁכָל פָּחוֹת מְשֻׁלוּשָׁה כְּלָבוֹד הוּא. וְכֵן אִם הִרְחִיק מִן הַכוֹתֵל שְׁלוּשָׁה, וַעֲשֵׂה מַחְצָה מַעֲוֹט; פָּחוֹת מְשֻׁלוּשָׁה, לֹא עָשָׂה כָּלוּם.

י. טַח אֶת הַכוֹתֵל בְּטִיט אֶף עַל פִּי שְׁאִינוֹ יָכוֹל לַעֲמֹד בְּפָנָיו עֲצָמוֹ, הָרִי זֶה מַעֲוֹט. הִרְחִיק מִן הַתֵּל שְׁלוּשָׁה, וַעֲשֵׂה מַחְצָה הוֹעִיל; עָשָׂה מַחְצָה עַל שְׁפַת הַתֵּל, אֵינוֹ מוֹעִיל, שֶׁהַעוֹשֶׂה מַחְצָה עַל גְּבִי מַחְצָה, אֵינוֹ מוֹעִיל. נִבְלָעָה מַחְצָה הַתַּחְתּוֹנָה, וְהָרִי הָעֲלִיוֹנָה קִיַּמְתָּ הוֹאִיל וְנַעֲשֵׂת הָעֲלִיוֹנָה לְשֵׁם דִּירָה, וְהָרִי אֵין שֵׁם נִרְאָה אֲלֹא הִיא הָרִי זֶה הוֹעִיל, וּמִתָּר לְטַלְטֵל בְּכָלָהּ.

יא. רִחְבָּה שְׁאַחֲרֵי בָתִּים, יִתְּרָה עַל בֵּית סָאתִים אֵין מְטַלְטֵלִין בָּהּ אֲלֹא בְּאַרְבַּע אַמּוֹת, וְאַפְלוּ הָיָה פֶּתַח הַבֵּית פְּתוּחַ לְתוֹכָהּ; וְאִם פֶּתַח הַפֶּתַח לְשֵׁם, וְאַחֲרֵי כֵן הִקִּיפָה הָרִי זֹו כְּמַקְפַּת לְדִירָה, וּמִתָּר לְטַלְטֵל בְּכָלָהּ.

יב. רִחְבָּה הַפְּתוּחָה לַמְּדִינָה מֵצַד אֶחָד, וּמֵצַד אֶחָד פְּתוּחָה לְשִׁבִּיל הַמַּגִּיעַ לְנֶהָר עוֹשֶׂה לָּהּ לְחֵי מֵצַד הַמְּדִינָה, וְיִהְיֶה מִתָּר לְטַלְטֵל בְּכָלָהּ, וּמִתּוֹכָהּ לַמְּדִינָה, וּמִן הַמְּדִינָה לְתוֹכָהּ.

יג. יָחִיד שֶׁשָּׁבַת בְּבִקְעָה, וַעֲשֵׂה מַחְצָה סָבִיב לוֹ אִם יֵשׁ בָּהּ עַד בֵּית סָאתִים, מִתָּר לְטַלְטֵל בְּכָלָהּ; וְאִם הִיתָה יִתָּר עַל בֵּית סָאתִים, אֵינוֹ מְטַלְטֵל בָּהּ אֲלֹא בְּאַרְבַּע אַמּוֹת. וְכֵן, אִם הָיוּ שְׁנַיִם. אֲבָל שְׁלוּשָׁה יִשְׂרָאֵלִיִּם אוֹ יִתָּר עָלֵיהֶן שֶׁשָּׁבְתוּ בְּבִקְעָה הָרִי הֵן שִׁירָה, וּמִתָּר לָהֶם לְטַלְטֵל בְּכָל צָרְכָן, אֲפָלוּ כְּמָה מִלִּין: וְהוּא שְׁלֹא יִשְׁאַר מִן הַמַּחְצָה שֶׁהִקִּיפוּ, בֵּית סָאתִים פָּנוּי בְּלֹא כָּלִים; אֲבָל אִם נִשְׁאַר בֵּית סָאתִים פָּנוּי בְּלֹא כָּלִים, וְלֹא הָיוּ צָרִיכִים לוֹ אֲסוּרִים לְטַלְטֵל בְּכָל הַמַּחְצָה, אֲלֹא בְּאַרְבַּע אַמּוֹת. וְאֵין הֶקְטָן מְשָׁלִים לְשִׁירָה.

יד. שְׁלוּשָׁה שֶׁהִקִּיפוּ כְּדִי צָרְכָן וְקִנּוּ שְׁבִיתָהּ, וְאַחֲרֵי כֵן מֵת אֶחָד מֵהֶן הָרִי הֵם מִתְּרִין לְטַלְטֵל בְּכָלָהּ; קִנּוּ שְׁנַיִם שְׁבִיתָהּ בְּיִתָּר מִבֵּית סָאתִים, וְאַחֲרֵי כֵן בָּא לָהֶם שְׁלִישִׁי אֲסוּרִין לְטַלְטֵל אֲלֹא בְּאַרְבַּע אַמּוֹת, כְּשֶׁהָיוּ קֹדֶם שֶׁיָּבֹוא זֶה: שֶׁהַשְּׁבִיתָהּ הִיא הַגּוֹרֵמַת, לֹא הַדִּיּוּרִין.

טו. שְׁלוּשָׁה מְקוֹמוֹת הַמַּקְפִּין שְׁלֹא לְשֵׁם דִּירָה זֶה בְּצַד זֶה וּפְתוּחִים זֶה לְזֶה, שְׁנַיִם הַחִיצוֹנִים רִחְבִּים וְהָאֲמִצְעִי קָצֵר, שֶׁנִּמְצְאוּ לְשְׁנַיִם הַחִיצוֹנִים פָּסִין מִכָּאן וּמִכָּאן, וְהָיָה יָחִיד בְּזֶה וְיָחִיד בְּזֶה וְיָחִיד בְּזֶה נַעֲשׂוּ כְּשִׁירָה, וְנוֹתְנִין לָהֶם כָּל צָרְכָן. הָיָה הָאֲמִצְעִי רִחֵב וּשְׁנַיִם הַחִיצוֹנִים קָצֵרִים, שֶׁנִּמְצָא הָאֲמִצְעִי בְּפָסִין מִשְׁנֵי רוּחוֹתָיו הָרִי הוּא מְבָדֵל מִשְׁנַיִם הַחִיצוֹנִים; לְפִיכָף אִם שָׁבַת יָחִיד בְּזֶה וְיָחִיד בְּזֶה וְיָחִיד בְּזֶה, אֵין נוֹתְנִין לָהֶן כָּל צָרְכָן, אֲלֹא כָּל אֶחָד וְאֶחָד, יֵשׁ לוֹ בֵּית סָאתִים בְּמִקְוָמוֹ. הָיָה יָחִיד בְּזֶה וְיָחִיד בְּזֶה וּשְׁנַיִם בְּאֲמִצְעִי, אוֹ שְׁנַיִם בְּזֶה וּשְׁנַיִם בְּזֶה וְאֶחָד בְּאֲמִצְעִי נוֹתְנִין לָהֶן כָּל צָרְכָן.

טז. כָּל מַחְצָה שְׁאִינָה יָכוֹלָה לַעֲמֹד בְּרוּחַ מְצוּיָה, אֵינָה מַחְצָה; וְכָל מַחְצָה שְׁאִינָה עֲשׂוּיָה לְנִחַת, אֵינָה מַחְצָה; וְכָל מַחְצָה שְׁאִינָה עֲשׂוּיָה אֲלֹא לְצִנִּיעוֹת בְּלִבָּד, אֵינָה מַחְצָה. וְכָל מַחְצָה שְׁאִין בְּגִבְהָהּ עֲשָׂרָה טַפְחִים אוֹ יִתָּר, אֵינָה מַחְצָה גְּמוּרָה; גְּדוּר חֲמִשָּׁה וּמַחְצָה חֲמִשָּׁה, מַצְטַרְפִּין.

יז. כָּל מַחְצָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ פְּרוּץ מְרַבָּה עַל הָעוֹמֵד, אֵינָה מַחְצָה.

אָבֵל אִם הָיָה פָּרוּץ כְּעוֹמֵד, הָרִי זֹו מִתְּרַת וּבִלְבָד שְׁלֹא יִהְיֶה בְּאוֹתָן הַפְּרָצוֹת, פֶּרֶצָה שֶׁהִיא יֹתֵר עַל עֶשֶׂר אַמּוֹת. אָבֵל עֶשֶׂר אַמּוֹת, הָרִי הִיא כִּפְתָּח; וְאִם הָיָה לִפְרָצָה זֹו צוֹרֶת פֶּתַח, אָף עַל פִּי שֵׁישׁ בָּהּ יוֹתֵר מֵעֶשֶׂר, אֵינָה מִפְסַדֶת הַמְּחָצָה וְהוּא, שְׁלֹא יִהְיֶה הַפְּרוּץ מְרֻבָּה.

יח. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים, בְּזִמָּן שֶׁהַפְּרָצוֹת מְשֻׁלוּשָׁה טַפְחִים וּמַעֲלָה; אָבֵל אִם הָיוּ הַפְּרָצוֹת, כָּל פֶּרֶצָה מֵהֵן פְּחוּתָה מְשֻׁלוּשָׁה הָרִי זֹו מִתְּרַת, וְאָף עַל פִּי שֶׁהַפְּרוּץ מְרֻבָּה עַל הָעוֹמֵד: שְׁכָל פְּחוּת מְשֻׁלוּשָׁה, הָרִי הוּא כָּלְבוּד.

יט. פִּיצָד: הָרִי שֶׁהִקִּיף בְּקִנִּים, וְאִין בֵּין קִנָּה לַחֲבֵרוֹ שְׁלוּשָׁה טַפְחִים, אוֹ שֶׁהִקִּיף בַּחֲבָלִים, וְאִין בֵּין חֲבָל לַחֲבֵרוֹ שְׁלוּשָׁה טַפְחִים הָרִי זֹו מְחָצָה גְמוּרָה, אָף עַל פִּי שֶׁהִיא שְׁתֵּי בָּלָא עֶרֶב, אוֹ עֶרֶב בָּלָא שְׁתֵּי. וְצִרִיךְ שִׁיחִיָּה גְבֵהָ הַקִּנָּה עֲשָׂרָה, אוֹ שִׁיחִיָּה מִן הָאָרֶץ עַד סוֹף עֲבֵי הַחֲבָל הָעֲלִיּוֹן עֲשָׂרָה אִם הִקִּיף בַּחֲבָלִים שָׂאִין מְחָצָה פְּחוּתָה מֵעֲשָׂרָה. וְכָל הַשְּׁעוּרִין הָאֵלּוּ, הִלָּכָה לַמֶּשֶׁה מְסִינֵי הֵן.

כ. צוֹרֶת הַפֶּתַח הָאָמוּרָה בְּכָל מְקוֹם הִיא אֶפְלוֹ קִנָּה וְכִיּוּצָא בּוֹ מִפָּאן, וְקִנָּה מִפָּאן, וְקִנָּה עַל גְּבִיּהֶן: גְּבֵהָ שְׁנֵי הִלָּחִיִּים, עֲשָׂרָה טַפְחִים אוֹ יֹתֵר; וְהַקִּנָּה וְכִיּוּצָא בּוֹ שְׁעַל גְּבִיּהֶן, אָף עַל פִּי שָׂאִינוֹ נוֹגֵעַ בְּשְׁנֵי הִלָּחִיִּים אֲלֵא יֵשׁ בִּינֵיהֶן כְּמָה אַמּוֹת, הוֹאִיל וְגְבֵהָ הִלָּחִיִּים עֲשָׂרָה, הָרִי זֹו צוֹרֶת הַפֶּתַח. וְצוֹרֶת הַפֶּתַח שָׂאִמּוֹר צִרִיכָה שֶׁתִּהְיֶה בְּרִיאָה לְקַבֵּל דָּלֶת, אֶפְלוֹ דָּלֶת שְׁלֵקֶשׁ.

כא. פֶּתַח שְׁצוּרָתוֹ כִּיפָּה אִם יֵשׁ בְּאֶרֶץ רַגְלֵי הַכִּיפָּה עֲשָׂרָה טַפְחִים, הָרִי זֶה צוֹרֶת פֶּתַח; וְצוֹרֶת פֶּתַח שְׁעָשָׂה אוֹתָהּ מִן הַצַּד אֵינָה כְּלוּם, שָׂאִין דֶּרֶךְ הַפֶּתַחִים לִהְיוֹת בְּקֶרֶן זְווֹית אֲלֵא בְּאִמְצָע.

כב. בְּכָל עוֹשִׁין מְחָצָה בֵּין בְּכָלִים, בֵּין בְּאֲכָלִים, בֵּין בְּאָדָם; אֶפְלוֹ בְּבִהֶמָה, וּשְׂאָר מִיַּנִּי חִיָּה וְעוֹף וְהוּא שִׁיחִיו כְּפוֹתִים, כְּדִי שְׁלֹא יִנּוּדוּ.

כג. מְחָצָה הָעוֹמֵדֶת מֵאֲלִיָּה, הָרִי זֹו כְּשָׂרָה. וּמְחָצָה הַנֶּעֱשִׂית בַּשֶּׁבֶת, הָרִי זֹו מְחָצָה; וְאִם נֶעֱשֶׂת בַּשְּׂגָגָה, מִתֵּר לְטַלְטֵל בָּהּ בְּאוֹתָהּ שֶׁבֶת וְהוּא, שֶׁתַּעֲשֶׂה שְׁלֹא לְדַעַת הַמְטַלְטֵל. אָבֵל אִם נִתְּכוֹן אָדָם לְזוֹ הַמְּחָצָה שֶׁתַּעֲשֶׂה בַּשֶּׁבֶת כְּדִי לְטַלְטֵל בָּהּ, אָף עַל פִּי שְׁעָשָׂה אוֹתָהּ הָעוֹשֶׂה בַּשְּׂגָגָה, וְכֵן אִם נֶעֱשֶׂת בְּמִזִּיד, אָף עַל פִּי שְׁלֹא נִתְּכוֹן זֶה לְטַלְטֵל בָּהּ הָרִי זֶה, אֲסוּר לְטַלְטֵל בָּהּ.

כד. מִתֵּר לַעֲשׂוֹת מְחָצָה שְׁלִבְנֵי אָדָם בַּשֶּׁבֶת, שִׁיעֲמַד זֶה בְּצַד זֶה, וּבִלְבָד שְׁלֹא יִדְעוּ אֵלּוּ הָעוֹמְדִין, שֶׁבִּשְׁבִּיל לַעֲשׂוֹתָן מְחָצָה הָעֲמָדוֹ; וְלֹא יַעֲמִיד אוֹתָן אָדָם שֶׁהוּא רוֹצֵה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בַּמְּחָצָה זֹו, אֲלֵא יַעֲמִיד אוֹתָן אַחֵר שְׁלֹא לְדַעַתוֹ.

כה. אֵילָן שֶׁהוּא מְסֹךְ עַל הָאָרֶץ אִם אֵין נוֹפוֹ גְּבוּהָ מִן הָאָרֶץ שְׁלוּשָׁה טַפְחִים מִמֶּלֶא בֵּין בְּדִיו וְעֲלָיו תֵּכֵן וְקֵשׁ וְכִיּוּצָא בָּהֶן, וְקוֹשֶׁרֶן בְּאֶרֶץ, עַד שִׁיעֲמַד בְּרוּחַ מְצוּיָה וְלֹא יִתְנַדְּנַד, וּמְטַלְטֵל תַּחַת כָּלוֹ; וְהוּא שִׁיחִיָּה תַּחְתָּיו, עַד בֵּית סְאֵתִים; אָבֵל אִם הָיָה יֹתֵר מִבֵּית סְאֵתִים, אֵין מְטַלְטֵלִין תַּחְתָּיו אֲלֵא בְּאֶרְבַּע אַמּוֹת, מִפְּנֵי שֶׁתַּחְתָּיו, מְקוֹם שְׁלֹא הִקְףָּ לְדִירָה הוּא.